

कृष्णकान्त-सन्दिकै-सर्वकारीय-संस्कृत-महाविद्यालयः

त्रिमासात्मकं-संस्कृत-सम्भाषण-पाठ्यक्रमम्

2021-22 सत्रम्

पाठ्यक्रमसूची

अवधि – त्रिमासात्मकम्

SSC/101 Theory

SSC/102 Practical

प्रथम-सप्ताहः

- गीतम् – भारतं भारतं भवतु भारतम्।
- मम नाम, भवतः नाम किम् ? भवत्याः नाम किम् ?
- सः कः ? सा का ? तत् किम् ?
- एषः , एषा , एतत् ।
- अहम् , भवान् कः ? भवती का ?
- आम् , न , वा/किम् ?
- अस्ति , नास्ति ।
- अत्र , तत्र , कुत्र ? अन्यत्र , सर्वत्र , एकत्र.....
- षष्ठी- तस्य कस्य ? तस्याः कस्याः ? एतस्य , एतस्याः
- मम , भवतः , भवत्याः.....।(मम नासिका, भवतः लेखनी.....)
- दशरथस्य, सातायाः....., पार्वत्याः.... (स्फोरकपत्राणाम् उपयोगः कार्यः)
- आवश्यकम् , मास्तु , पर्याप्तम् , धन्यवादः , स्वागतम्।
- दशक्रियापदानां पाठनम् -
गच्छति, आगच्छति, पठति , लिखति, खादति, पिबति, उत्तिष्ठति, उपविशति, वदति, क्रीडति ।
गच्छामि , आगच्छामि, पठामि , लिखामि, खादामि, पिबामि, उत्तिष्ठामि, उपविशामि, वदामि, क्रीडामि ।
गच्छतु , आगच्छतु, पठतु , लिखतु, खादतु, पिबतु, उत्तिष्ठतु, उपविशतु, वदतु, क्रीडतु
- सङ्ख्याः -1-एकम् 2-द्वे 3-त्रीणि 4-चत्वारि 5-पञ्च 6-षट् 7-सप्त 8-अष्ट 9-नव 10-दश
10-दश, 20-विंशतिः, 30-त्रिंशत् , 40-चत्वारिंशत्, 50-पञ्चाशत्, 60-षष्टिः, 70-सप्ततिः, 80-अशीतिः,
90-नवतिः, 100-शतम् ।
- समयः - 5:00 , 5:15 , 5:30 , 5:45 ।
- सरला कथा ।
- वाक्यानां रटनाभ्यासः ।
- सुभाषितम्

द्वितीय-सप्ताहः

- गीतम्..... सनसा सततं स्मरणीयम्.....।
- वर्णमालाज्ञानम् (स्वरवर्णाः, व्यञ्जनवर्णाः, उच्चारणस्थानानि इत्यादयः)
- लिङ्गभेदज्ञापनम् । (सः सुधाखण्डः, सा लेखनी.....)
- त्रिपुलिङ्गेषु बहुवचनपाठनम् । (बालकाः, पेटिकाः, लेखन्यः, यानानि.....)

- ते , के , ताः , काः , तानि , कानि , एते , एताः , एतानि , भवन्तः , भवत्यः , वयम् । (चित्राणां माध्यमेन अभ्यासाः कारणीयाः)
- अस्ति , नास्ति ।
- कति ? (पञ्च बालकाः, षट्... सप्त... अष्ट... नव... दश...)
- सप्तमी- वृक्षे.....। पेटिकायाम्.....। लेखन्याम्.....। गृहे.....।
- कदा ?
- अद्य , श्वः , परश्वः , प्रपरश्वः, ह्यः , परह्यः , प्रपरह्यः , इदानीम् ।
- शिष्टाचारः- सुप्रभातम् / नमस्कारः / शुभयान्त्रिः / हरिःॐ / क्षम्यताम् / चिन्ता मास्तु ।
- प्रातर्विधिः - दन्तधावनम् इत्यादयः शब्दाः पाठनीयाः ।
- सङ्ख्याः - एकतः पञ्चाशत् पर्यन्तं पाठनीयम् ।
- समयः - पञ्चाधिक.... पञ्चोन.... दशाधिक.... दशोन....
- स्वागतभाषणम् ।
- रटनाभ्यासः ।
- सुभाषितम्

तृतीय-सप्ताहः

- गीतम्..... चमू प्रवृत्ता ।
- क्रियापदानां बहुवचनरूपाणि । गच्छन्ति, गच्छामः, गच्छन्तु, पिबन्ति, पिबामः, पिबन्तु..... ।
- द्वितीया विभक्तिः । (बालकम् , पेटिकाम् , लेखनीम् , पुस्तकम्)
- कृपया ददातु ।
- पुरतः , पृष्ठतः , वामतः , दक्षिणतः , उपरि , अधः ।
- ---तः, इतः, ततः, कुतः, गृहतः।
- कथम् ? , सम्यक् ।
- शीघ्रम् , मन्दम् , उत्तैः, नीचैः ।
- किमर्थम् ? (पठनार्थम् , लेखनार्थम्.....)
- सप्त ककाराः । (किम् , कुत्र , कति , कदा , कुतः , कथम् , किमर्थम्)
- अपि , अस्तु ।
- अहं न जानामि ।
- क्रियापदकोष्ठकस्य प्रथमपृष्ठस्य अभ्यासः ।
- द्वितीयपृष्ठस्य क्रियापदानां माध्यमेन सर्वाणि वाक्यानि वाचनीयानि ।(एकवचने बहुवचने च)
- विशिष्टक्रियापदानाम् अभ्यासः -
करोति - कुर्वन्ति, करोमि - कुर्मः, ददाति - ददति, ददामि - दद्मः.....
- सम्बोधनपदानि - भोः, श्रीमन् , मान्ये, भगिनि, मित्र, गोविन्द..... इत्यादीनि ।
- सङ्ख्याः - एकतः शतं यावत् (१-१००)

- समयः - एकवादनम् , द्विवादनम् , त्रिवादनम् , चतुर्वादनम् ।
- सुभाषितम्

चतुर्थ-सप्ताहः

- गीतम्.....**कुरुत वीरः**..... ।
 - च ।
 - अतः
 - एव
 - इति
 - अस्मि
 - यदि - तर्हि
 - यथा - तथा
 - तः पर्यन्तम्
 - अद्य आरभ्य
 - कृते
 - भूतकालीनक्रियापदानां पाठनम् ।(एकवचने बहुवचने च)
- (गतवान् - पठितवान् - लिखितवान्.... गतवती - पठितवती - लिखितवती)
- क्रियापदकोष्टकस्य माध्यमेन वाक्यानि वाचनीयानि
- विशेषपाठनम् - आसीत्, आसन्, आसम्, आरम्.....
 - एकः , एका , एकम् - लिङ्गभेदः ज्ञापनीयः ।
 - भोजनसम्बन्धिशब्दाः ।
 - सङ्ख्याः ।
 - समयः ।
 - संख्या- क्रीडा ।
 - सुभाषितम्

पञ्चम-सप्ताहः

- गीतम्..... **भूवमवतूर्णा नाकस्पर्धिनी**..... ।
 - वाहनानां नामानि ।
 - तृतीया विभक्तिः - दण्डेन , हस्तेन, मापिकया, लेखन्या.....
 - सह , विना
 - अद्यतन, ह्यस्तन, श्वस्तन, पूर्वतन, इदानीन्तन
 - भविष्यत्कालीनक्रियापदानां पाठनम्
- गमिष्यति , पठिष्यति, लेखिष्यति.....गमिष्यामि.....पठिष्यामः.....
- गोविन्दः श्वः/परश्वः/प्रपरश्वः पाठं पठिष्यति ।.....इत्यादीनि वाक्यानि वाचनीयानि
- गत , आगामि

- गीतम् ।
- स्म
- अभवत्
- वत्वाप्रयोगः - पठित्वा, गत्वा, लेखित्वा., कृत्वा, भोजनं कृत्वा.....
- यदा - तदा
- बन्धुवाचकशब्दाः
- वर्णाः - श्वेतः, कृष्णः, रक्तः, हरितः, पीतः, पाटलः, नीलः, काषायः.....
- रुचयः- लवणः, मधुरः, तिक्तः, कटुः, अम्लः.....
- वेषभूषणानां नामानि
- एकश्वासेन सङ्ख्याकथनम्
- कथा
- सुभाषितम्

षष्ठ-सप्ताहः

- गीतम्.....पाठयेम संस्कृतं जगति सर्वमानवान् ।
- पुरातन , नूतन, बहु, किञ्चित् , दीर्घ, ह्रस्व, उन्नत, वामन, स्थूल, कृश
- ईदृश , तादृश , कीदृश
- तुमुन् - पठितुम् , खादुतुम् , लेखितुम्
- अहं रामायणं पठितुम् इच्छामि । गोविन्दः संस्कृतं लेखितुं शक्नोति ।.....
- किन्तु
- निश्चयेन
- किल
- बहुशः
- विशेष्य-विशेषणभावः पाठनीयः।
- सः उत्तमः बालकः । सा उत्तमा बालिका । तत् उत्तमं पुस्तकम् ।
- अपेक्षया
- प्राणिनां नामानि
- अवयवानां नामानि
- वाक्यविस्तरः - सः मम पुस्तकं प्रातःकाले पञ्चवादने शीघ्रं शीघ्रं पठितवान्।
- इतःपूर्वम्, इतःपरम्
- सुभाषितम्

सप्तम-सप्ताहः

- गीतम्.....मुनिवरविकसित कविवरविकसित..... ।
- विशेष्यविशेषणयोः समानवभक्तित्वं पाठनीयम्

- क्त्वा - तुमुन् - परिवर्तनम् (राधा शालां गत्वा पाठं पठति । राधा पाठं पठितुं शालां गच्छति ।.....)
- बहिः , अन्तः , रिक्तम् , पूर्णम्
- इतोऽपि
- इत्युक्ते
- अन्ते
- चेत् , नो चेत्
- आरोग्यसम्बन्दिशब्दाः - वैद्यरोगिसम्भाषणम् ।
- प्रश्नोत्तेतरस्पर्धा
- ऋषीणां नामानि ।
- कथा - शिक्षकः एकां कथां वदति । अनन्तरं छात्रेषु एकैकः तस्याः कथायाः एकैकं वाक्यम् उक्त्वा कथां सम्पूर्णां करोति ।
- पुस्तकानां परिचयः - कथापुस्तकानाम् , भाषासम्बन्धिपुस्तकानाम् , गीतपुस्तकानाम् ...पत्रिकाणाम्
- सुभाषितम्

अष्टम-सप्ताहः

- गीतम्.....प्रसस्तु सुरभारती..... ।
- वारम्
- अतः - यतः परिवर्तनाभ्यासः
- यावत् - तावत्, यत् - तत्, यः - सः, या - सा, यत् - तत्
- अस्माकम्
- चर्चा
- सङ्ख्या - शतायुः गतायुः क्रीडा
- विनोदकणिकाकथनम्
- सुभाषितम्

नवम-सप्ताहः

- गीतम्चटक चटक रे चटक.....
- चित् , चन
- द्वयम्
- सङ्ख्यासु लिङ्गभेदः ज्ञापनीयः- एकः , एका , एकम् , द्वयम्, त्रयः, तिस्रः, त्रीणि, चत्वारः, चतस्रः, चत्वारि
- शिक्षकः - अहं वैद्यः, मम नाम सुरेशः.... छात्राः प्रश्नं पृच्छेयुः
-अर्थम्
- तव्यत् - अनीयर्

•सुभाषितम्

दशम-सप्ताहः

•गीतम्....मृदपिचन्दनम् अस्मिन् देशे..... ।

•पत्रलेखनम्

•दूरवाणीसम्भाषणम्

•मार्गनिर्देशः - कुत्र गन्तव्यम् इत्यादि ।

•तव्यत् - अभ्यासार्थम् - अद्य किं किं करणीयम्

•सान्दर्भिकसम्भाषणम् -

१. प्रवासात् प्रतिनिवृत्तम्

२. आपणिकस्य

•क्रीडा - सङ्ख्यायोजनम् । (गणद्वये)

•शुभाशयाः

•सुभाषितम्

परीक्षासम्बन्धितसहचना

- परीक्षायाः पत्रद्वयं भविष्यति ।
- प्रथमपत्रं लिखितं द्वितीयं मौखिकं च भविष्यतः।
- प्रत्येकस्मिन् पत्रे 50 अङ्काः भविष्यति ।
- लिखितपरीक्षायाः निमित्तं घण्टाद्वयं निर्दिष्टमस्ति।
- लिखितपरीक्षायानन्तरं मौखिकीपरीक्षायाः समयः महाविद्यालयस्य सुविधानुसारं निर्धारणं भविष्यतिः ।
- लिखितपत्रस्य प्राप्ताङ्काः 20, मौखिकी-परीक्षायाः प्राप्ताङ्काः 30 ।
- परीक्षायानन्तरं सर्वेषां कृते प्रमाणपत्रं महाविद्यालयेन दीयते ।
-

Attested .

Bhagwati .

PRINCIPAL
K.K.H. Govt. Sanskrit College
Guwanati- 781014